

დაკვირვებები საკასაციო (სააპელაციო)
გადაწყვეტილებების თეორიის თაობაზე
და წესები და მოძღვრებანი იმის
შესახებ, თუ როგორ უნდა განიმართოს
სამართლის ნორმები*

ინგლისურიდან თარგმანა ლაშა ლურსაბანაშვილმა

I

ახალბედა იურისტი დიდ მწვერვალზე ვერ დაიპყრობს იურიდიულ სამყაროში იმის გაცნობიერების გარეშე, რომ სინამდვილეში არ არსებობს სამართლის ნორმის განმარტების, სასამართლო გადაწყვეტილებიდან ან თუნდაც გადაწყვეტილებათა მთელი წყებიდან მთავარი სათქმელის ამოკითხვის ერთადერთი სწორი და ჭეშმარიტი გზა, შემდეგ მიზეზთა გამო:

(1) დოქტრინა, რომელიც თვით უნაკლო და ჭეშმარიტია, ნათელს ხდის, რომ სამართლებრივი შეფასება, რაც სასამართლო გადაწყვეტილებაში გაკეთდა, სასამართლო გადაწყვეტილების მხოლოდ იმ ნაწილში „სარგებლობს“ ძალაუფლებით, რომელიც ამავე სასამართლო გადაწყვეტილების მიხედვით აბსოლუტურად აუცილებლად არის მიჩნეული იმ გადაწყვეტილების მხარდასაჭერად, რომელიც სასამართლომ მიიღო. ყველაფერი დანარჩენი ზედმეტი, „გამიჯვნადი“ და მოკლებულია სამომავლოდ მისაღები გადაწყვეტილების კონტროლის უნარს. რა თქმა უნდა, თუ გადაწყვეტილება ეფუძნება წარსულში მიღებულ ორ, სამ ან ოთხ გადაწყვეტილებას, მაშინ თითოეული, შესატყვისი სამართლებრივი ანალიზის შედეგად, შესაძლებელია „სწორად“ და „უმნიცვლოდ“ გამოირიცხოს როგორც „არასაჭირო“ მომავალში მისაღები გადაწყვეტილების მიზნებისთვის. უფრო მეტიც, ფაქტობრივ გარემოებებს შორის ამოკითხული ნებისმიერი განსხვავება, „სწორად“ და „მართებულად“ არის არგუმენტი ამ გადაწყვეტილებების გასამიჯ-

* თარგმანი შემდეგი გამოცემიდან: Llewellyn K.N., Remarks on the Theory of Appellate Decision and the Rules or Canons about How Statutes Are to Be Construed, Vanderbilt Law Review, Vol. 3, No. 3, 1950, 395-406.

ნად და მაშასადამე, მხარეთა მიერ მოხმობილი, წარსულში მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებით განსაზღვრული სამართლებრივი შეფასების გათვალისწინების საჭიროების დასათრგუნად. მაგრამ:

(2) დოქტრინა, რომელიც აგრეთვე თვით უნაკლო და ჭეშმარიტია, ნათელს ხდის, რომ სამართლებრივი შეფასება, რაც სასამართლო გადაწყვეტილებაში გაკეთდა, სასამართლო გადაწყვეტილების მხოლოდ იმ ნაწილში „სარგებლობს“ ძალაუფლებით, რომლითაც დადგინდა წესი, რომელზედაც სასამართლომ გადაწყვეტილებაში გააკეთა არჩევანი, მასზე დაეფუძნებინა ის გადაწყვეტილება; უფრო მეტიც, რომ ეს წესი თავის თავში ფარავს, თანაც კონტროლის სრული ძალაუფლებით, იმ საქმეებსაც, რომლებიც, ერთმნიშვნელოვნად „გამიჯვნადი“/„განსხვავებადია“ მათში არსებული ფაქტობრივი გარემოებებისა და სამართლებრივი საკითხების მიხედვით, ნებისმიერ დროს, როდესაც არსებობს არგუმენტი, რომ წესის ფარგლები შესაძლებელია განივრცოს, რათა ეს საქმეებიც მოიცვას. რა თქმა უნდა, საერთოდ არ არის აუცილებელი, რომ სწორედ ამ წესის ან პრინციპის შეფარდებას მიეყვანა სასამართლო მიღებულ გადაწყვეტილებამდე, ან თუნდაც ის, რომ მასში საერთოდ იყოს სახელობითად მაინც, ტერმინოლოგიურად მოხსენიებული, რათა დღევანდელი მდგომარეობით მისაღები გადაწყვეტილების მიზნებისათვის ჩაითვალოს მაკონტროლებელ გადაწყვეტილებად: (a) „ჩვენ, იმ გადაწყვეტილებით, განვსაზღვრეთ, რომ“ (b) „იმ საქმით, აუცილებლობით დადგინდა რომ...“

წარსულის ერთი სასამართლო გადაწყვეტილების გაანალიზების ან მისგან სამართლებრივი შეფასების ამოკითხვის ამ წინააღმდეგობრივ და რა თქმა უნდა, კონფლიქტურ, სწორ გზებს, – იმის „განსაზღვრის“ პროცესში, თუ რომელი წესი ან პრინციპი იყო ამ გადაწყვეტილების შესაბამისად „მაკონტროლებელი“ ძალაუფლების მქონედ მიჩნეული, – აქვთ თავიანთი ანალოგიური გამოვლინება სასამართლო გადაწყვეტილებების მთელი წყების ან სერიების მიმართ, მათი „მაკონტროლებელი“ ძალაუფლების განსაზღვრის პროცესში. შესაბამისად:

(1) სწორია იმის აღნიშვნა, რომ „ეს წესი ძალიან კარგად არის დამკვიდრებული ამ იურისდიქციაში, რათა მასში ეჭვი შევიტანოთ, შევცვალოთ ან მისი მთლიანობა სხვაგვარად შევლახოთ“; და ამგვარად, გავავარცელოთ/შევაფარდოთ იგი სრულიად ახალ ფაქტობრივ გარემოებებზე. მაგრამ:

(2) ზემოთ აღნიშნულზე ნაკლებად მართებული როდია იმის აღნიშვნაც, რომ „ეს წესი არასდროს გავრცელებულა განსახილველის

მსგავს შემთხვევაზე“; და ამგვარად, უარი განაცხადოთ მის შეფარდებაზე: „ჩვენ აქ წესის მოქმედების ფარგლებს ვზღუდავთ“. თუმცა კიდევ ერთხელ:

(3) ზემოთ დასახელებულ თეზებზე ნაკლებად მართებული როდია იმის აღნიშვნაც, რომ შესაძლებელია „წესის“ წარსულში გავრცელებულ „შეფარდებებსაც“ გადავავლოთ თვალი და ხელახლა გადავამუშავოთ, გადავადნოთ და გარდავექმნათ იგი „ჭეშმარიტი წესის“ ან „ჭეშმარიტი პრინციპის“ მთლიანად ახალ ფორმულირებად, რომელიც წარსულში მიღებულ გადაწყვეტილებათაგან ზოგიერთს გამოირიცხავს როგორც უბრალოდ „წარუმატებელ შეფარდებებად“ და შემდეგ წესს ან პრინციპს სხვებზე დააშენებს.

სასამართლოში ერთი ჩვეულებრივი სამუშაო დღის განმავლობაში, დავითვალე 26 განსხვავებული, აღწერადი მეთოდი, რომელთა მეშვეობითაც ჩვენი შტატების საუკეთესო სასამართლოები „უმკლავდებიან“ მათ მიერ წარსულში მიღებულ გადაწყვეტილებებს და ამ პროცესში ისინი მუდმივად იყენებენ 3-დან 6-მდე განსხვავებულ მეთოდს ერთი სასამართლო გადაწყვეტილების ფარგლებში.

მნიშვნელოვანი ისაა, რომ ოცდაექვსივე მეთოდი (და კიდევ ათეულობით სხვა მეთოდი, რომლებიც ამ ერთი ჩვეულებრივი სამუშაო დღის მსვლელობისას უბრალოდ არ გამოუყენებიათ) სწორია. ისინი პრეცედენტის დასაბუთებული გამოყენება, შეფარდება და განვითარებაა და არა მისი გამოყენებისაგან „მოხერხებულად თავის დაძვრენა“. ისინი პრეცედენტის ჩვენეული სისტემის დასაბუთებული გამოყენებაა და არა „მისი გამოყენებისაგან გადახვევა“, პრეცედენტის იმ სისტემისა, რომელიც წინაპართაგან მოგვსდგამს. ამ სისტემის საკვანძო ხარვეზი არის მცდარი იდეა, რომელიც მის შესახებ ბევრ იურისტს აქვს – და გონებაშიც სწორედ შემდეგი რამ მიტრიალებს: იდეა, რომ საქმეები, თვით თავად და თავისთავისად, დამატებული სწორი წესები იმის შესახებ, თუ რა სამართლებრივი დასკვნა უნდა ამოვიკითხოთ ამ საქმეებიდან, გვაძლევენ ერთსა და ერთადერთ სწორ პასუხს სადავო სამართლებრივ საკითხთან დაკავშირებით. სინამდვილეში, ხელმისაწვდომი სწორი პასუხების რიცხვი შეადგენს ორს, სამს ან თუნდაც ათს. შეკითხვა ასეთია: ხელმისაწვდომ სწორ პასუხთაგან რომელს ამოირჩევს სასამართლო და რატომ? ვინაიდან ყოველთვის არსებობს და ხელმისაწვდომია ერთზე მეტი სწორი პასუხი, სასამართლოს ყოველთვის უწევს ამოირჩიოს.

მართალია, ამორჩევა ხშირად, თითქმის ყოველთვის ავტომატურ ხასიათს ატარებს. პრეცედენტებს შორის გამიჯვნის ან მათი მასშტაბის ზრდის სახეობა,

რომელიც ტექნიკურად ყოველთვის ხელმისაწვდომია, შესაძლებელია ფსიქოლოგიური ან სოციოლოგიური თვალსაზრისით არ იყოს ხელმისაწვდომი. აღნიშნული შესაძლებელია შემდეგი მიზეზების გამო იყოს განპირობებული: (a) სასამართლოში გამეფებული მიმდინარე ტრადიცია; (b) სასამართლოში გამეფებული ხასიათი, ახირება; (c) ან გარემოებათა არსი, იმის მიხედვით, როგორც სასამართლო ხედავს მას (სხვა შესაძლო მიზეზებიც არსებობს, ოჰ, თანაც რამდენი, თუმცა ეს სამი ყველაზე ხშირია და ზოგადი წესის თანახმად, ყველაზე წონადი).

სასამართლოში გამეფებული მიმდინარე ტრადიცია არის დროის კონკრეტული მონაკვეთისა და პერიოდისათვის დამახასიათებელი სტილის საკითხი სამოსამართლო ხელობაში. 1820-1850 წლებში ჩვენი სასამართლოები, ზოგადად, გრძნობდნენ თავისუფლებასა და ვალდებულებას, აეღოთ გეზი მიმართულებით, როგორც ეს მენსფილდისა და მარშალის მიერ იყო ჩვენს აზროვნებაში ჩაქსოვილი. „პრეცედენტი“ გზამკვლევის ფუნქციას ასრულებდა, მაგრამ „პრინციპი“ აკონტროლებდა; და არაფერი მიიჩნეოდა კარგ „პრინციპად“, რაც არ დატოვებდა განცდას, რომ შედეგის-კუთხით-ბრძნული ნაბიჯია ყველა ჩვენგანის კეთილდღეობისთვის. 1880-1910 წლებში, მეორე მხრივ, ჩვენს სასამართლოებს, ზოგადად, მიაჩნდათ, რომ მათ გააჩნდათ სამართლის ფარგლებში წესრიგის განმტკიცების ცენტრალური ვალდებულება და პასუხისმგებლობაც, წინააღმდეგობა გაენიათ ნებისმიერი „გარე“ ზეგავლენისათვის. „პრეცედენტს“ უნდა გაეკონტროლებინა და არა უბრალოდ გზამკვლევის ფუნქცია შეესრულებინა; „პრინციპი“ უნდა შემოწმებულიყო იმის გამოკვლევით, შექმნილი იყო თუ არა იგი სამართალში წესრიგის განმტკიცების მიზნებისათვის და არა იმით, შედეგობრივი თვალსაზრისით, იგი ბრძნული იყო თუ არა. „სამართლებრივი“ ვერ დაექვემდებარებოდა „პოლიტიკურ“ ტესტებს; კანონმდებლობით გათვალისწინებულ მოთხოვნებსაც კი ხელის შემშლელად აღიქვამდნენ. 1920 წლიდან ადრეული სტილი (ე.წ. „Grand Style“) თავის გზას იკვალავდა და კუთვნილ ადგილს იკავებდა ჩვენი სასამართლოების მიერ ნორმათშეფარდების ზოგადი არსენალის გამოყენებაში, თუმცა სასამართლო გადაწყვეტილებების ენა დომინანტურად (თუმცა კლებადი მაჩვენებლით) მაინც გვიანი მე-19 საუკუნის სამოსამართლო სტილისაკენ („ფორმალური სტილი“) აგრძელებს მსვლელობას. ნებისმიერ კონკრეტულ სასამართლოში, რომელიც არ უნდა იყოს იგი, შესწავლის საგანია საკითხი, თუ რამდენად შორს წავიდა ეს პროცესი. საუკეთესო მასალა კვლევის ჩატარებისთვის არის სასამართლო გადაწყვეტილებების უახლესი კრებული, რომელიც უნდა წაიკითხონ ჩვეულებრივად, ნუმერაციის მიხედვით, პირველიდან ბოლო გვერდამდე: სხვა სიტყვებით, სასამართლო გადაწყვეტილებების მთელი წყება.

სასამართლოში გამეფებული ხასიათიც ზემოხსენებულ მასალაშია ასახული და წარმოაჩენს სასამართლოს ტრადიციას, იმ ცვლილებების კვალდაკვალ, რომელიც თავად სასამართლოს წევრთა მიერაა განხორციელებული. ნათელია, რომ დროის ადრეულ, წარსულ პერიოდში არსებული ორი სამოსამართლეო სტილიც, აგრეთვე, არის ადამიანის არსების – მისი ქმნილების – ორი მარადიული გამოვლინება. ერთის მხრივ, საქმე გვაქვს ადამიანთან, რომელსაც უყვარს ფანტაზია, რომელსაც ოდნავადაც კი არ შეერხევა წარბი, ისე გააერთიანებს რისკის აღებას პასუხისმგებლობასთან; მართლაც, ასეთ დროს საქმე გვაქვს ადამიანთან, რომელიც ხედავს და გრძნობს, რომ ინსტიტუტები ისეთი არტეფაქტებია, რომლებიც იქმნებოდნენ განსაზღვრული ფუნქციების შესასრულებლად და კვლავაც ამ მიზანთა გამო შეიქმნებიან; ასეთი ადამიანისათვის ამ ფუნქციებს სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს და სამართალს განიხილავს როგორც ინსტრუმენტს, რომელიც მარადიულად უნდა იყოს მიმართული და კვლავ, ხელახლა მიმართული სამართლიანობისა და ზოგადი კეთილდღეობისაკენ. მეორე მხრივ, საქმე გვაქვს ადამიანთან, რომელსაც უყვარს წესრიგი, რომელიც რისკს მხრების აჩეჩით ხვდება და თანაც მან იმდენი უპასუხისმგებლო და სიბრძნისაგან შორს მდგომი ინოვაცია იხილა, რომ მისთვის პასუხისმგებლობა უკვე სიფრთხილეს აღნიშნავს. მისი აზრითა და გუჟანით, ინსტიტუტები დროში ნაცადი და გამოცდილია, ნელ-ნელა, ნაბიჯ-ნაბიჯ და ტაატიტ განვითარებული მეთოდებია, რომლებიც, მთელი თავიანთი ცოდვების ნაკადის მიუხედავად, ადამიანის ერთადერთი დაცვითი მექანიზმია ბარბარიზმის ქაოზში ჩაფლობის წინააღმდეგ. ასეთი ადამიანი მიიჩნევს, რომ ჩვენს პოლიტიკურ საზოგადოებაში სამართლის რეორიენტაციის ტვირთი საკანონმდებლო ხელისუფლებას აწევს. ზოგადი წესის თანახმად, ასეთი ხასიათის ადამიანი განსაკუთრებული სიამაყით უმზერს უზადოდ შესრულებულ სამუშაოს და ჩვეულებრივ შემთხვევაში, განსაკუთრებული მგრძნობელობით არ გამოიჩენს რეორიენტაციის განხორციელების მცდელობის ნებისმიერი საკანონმდებლო განზრახულობის მიმართ.¹ მოსამართლეებიც, სხვა ადამიანთა მსგავსად, მუდმივად იცვლიან საკუთარ პო-

¹ ინტელექტუალური თვალსაზრისით, ეს უკანასკნელი განწყობა წინააღმდეგობაში მოდის იმ იდეასთან, რომ რეორიენტაციის ტვირთი საკანონმდებლო ორგანოზე მოდის. ემოციურად კი, ეს ასე არ არის. ინტელექტუალური თვალსაზრისით, ეს უკანასკნელი განწყობა ეწინააღმდეგება იდეას, რომ ეს რეორიენტაცია საკანონმდებლო ორგანოს კომპეტენციაა. ემოციური თვალსაზრისით კი, ეს ასე არ არის. ცვლილებებისადმი საკმაოდ ზოგადი წინააღმდეგობის გარდა, რომელიც ჩვეულებრივ თან ახლავს გონის წესრიგს, არსებობს ლეგიტიმური განცდა, რომ გუნდში გუნდური თამაშია საჭირო, იმ კუთხით, რომ მას სასამართლოზე გადააქვს საკანონმდებლო ორგანოს საქმიანობის განხორციელების პასუხისმგებლობა, რათა ეს საქმიანობა მნიშვნელობის შემცველი და განხორციელებადი გახდეს.

ზიციებს მითითებულ შკალაზე და ამ განსხვავებული ხასიათების გამოვლინებათა რადიკალურ ვერსიებს შორის სივრცეში ხან ზემოთ, ხანაც კიდევ ქვემოთ ინაცვლებენ და ამ ასპექტში (როგორც ინტელექტუალური უნარისა და გამჭრიახობის, ისე ინდივიდუალური ძალისა და დამაჯერებლობის ასპექტში) სასამართლოს წევრების, მოსამართლეთა შემადგენლობა კონკრეტულ პალატასა თუ კოლეგიაში, დროის კონკრეტულ მონაკვეთში, მნიშვნელოვან როლს თამაშობს სასამართლოს ინტერპრეტაციული მიდგომის ფორმირებაში, გეზი აიღოს „უფრო პირდაპირი“ თუ „უფრო კრეატიული“ არჩევანისაკენ პრეცედენტიდან სამართლებრივი დასკვნის ამოკითხვის ხელმისაწვდომ, იურიდიულ საზოგადოებაში აღიარებულ სწორ გზებს შორის.

უფრო გადამწყვეტი, თუ ეს შესაძლებელია, ვიდრე რომელიმე ზემოთ ჩამოთვლილი ალტერნატივა, არის გარემოებათა არსი, როგორც სასამართლო ხედავს მას. შესაბამისად, ფორმალური ეპოქის მეფობის ჟამსაც კი, ჩვენმა სასამართლოებმა ხელი მიჰყვეს პრეცედენტის უზარმაზარ შემოქმედებით გაფართოებას შრომით დავებში უზრუნველყოფათა ღონისძიებების გამოყენებისა და სამართლიანი პროცესის უფლებათა კლაუზულის მიმართულებით. რასაც სასამართლო ხედავდა, რომ მიზანი იყო, რაც უნდა მიღწეულიყო, და მისი მიღწევა სასიცოცხლოდ აუცილებელი იყო, ისინი არღვევდნენ სამოსამართლეო სტილის იმ დროისათვის დამახასიათებელ აბსოლუტურად ყველა წინაღობას. მაშინ, როდესაც ყველაზე შემოქმედებითად მოაზროვნე პერიოდში, ყველაზე შემოქმედებითად მოაზროვნე სასამართლო ბედნიერებით აღსავსე და ზუსტად ერთი ერთში შეაფარდებდა რაიმე ფორმულას, დამატებითი დისკუსიის გარეშე, შვებითაც კი ამოისუნთქავდა, თუ ამ ფორმულის გამოყენება გამართლებული იყო და მოასწავებდა სამართლიანობის მიღწევას ამ სიტუაციასა და საქმეში.

იმდენად ძლიერად ახდენს ზეგავლენას ვითარების, გარემოებათა და საქმის სასამართლოს მიერ ნაგულვები არსი თავად სასამართლოს მიერ პრეცედენტიდან სამართლებრივი დასკვნის ამოკითხვის, მისი ინტერპრეტაციისა და შემდგომ ამ პრეცედენტების შეფარდების ტექნიკათა ამორჩევის კუთხით გაკეთებულ არჩევანზე, რომ დამკვირვებელს სამართლიანად შეუძლია შემოგვთავაზოს რამდენიმე განზოგადებული დასკვნა:

- a) სააპელაციო წესით გასაჩივრებულ ათიდან ექვს საქმეში სასამართლო იმდენად ნათლად გრძნობს სიტუაციის არსს, რომ პრეცედენტების თემატურად დაჯგუფება თითქმის ავტომატურ სამუშაოს უახლოვდება. პრეცედენტიდან სამართლებრივი დასკვნის ამოკითხვის, მისი განმარტების პროცესში „განსხვავება“, „გამიჯვნა“ იმდენად ნათელი ხდება,

რომ თითქოს თვალში გეჩეხება და ეს არის „ის სამართლებრივი დასკვნა“, სხვაგვარად, „ყველაფერი“, რასაც საქმე გვამცნობს; ან სხვა პრეცედენტის ენა (იმის მიუხედავად, იგი „ნამდვილად“ ესადაგება თუ არა განსახილველ სიტუაციას) კიაფობს და ძალუმად გამოსჭვივის იმგვარად, თითქოს „აცხადებდეს სწორ, ჭეშმარიტ წესს“. პრობლემები მაშინ იჩენს თავს, როდესაც საქმეები თემატური თვალსაზრისით ასე ნათლად ვერ ჯგუფდება და უკვე ნახევრად ავტომატურად, მაშასადამე, როდესაც ისინი საჭიროებენ დამატებითი ინტელექტუალური შრომის გაწევას, იმ დროსაც კი, როდესაც სასამართლოსთვის სასურველი დასკვნა, რითაც სასურველი და გონივრული შედეგი უნდა დაიდოს, არ გამომდინარეობს მოქმედი სამართლიდან, როგორც ის არის. ან პრობლემა მაშინ იჩენს თავს, როდესაც გარემოებათა არსი ნათელი არ არის.

- b) გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მართლზომიერად ხელმისაწვდომი ტექნიკური ხერხელები და გასაძრომები, როდესაც მათი გამოყენება სიტუაციისა და საქმის არსით არის მოთხოვნილი, წყვეტს „მართლზომიერად ხელმისაწვდომის“ კატეგორიაში ყოფნას, იმ შემთხვევაში, თუ იგი არ გამოიყენება იმის ხელშესაწყობად, რასაც სასამართლო სიტუაციის არსად მიიჩნევს. აქ, პრეცედენტის ჩვენეულ სისტემაში, ვხვდებით პატიოსნების ან სინდისის, ან სამოსამართლეო პასუხისმგებლობის ელემენტს; და მოტივი ხდება ფაქტორი იმის განსაზღვრის პროცესში, თუ რომელი ტექნიკის გამოყენებაა სწორი და მართებული. დღეს, 1890 წლისგან განსხვავებით, შესაძლებელია, სამართლიანად იყოს აღნიშნული, რომ კარგად ფესვგადგმული წესის თუნდაც პირდაპირ, „ერთი ერთში“ შეფარდება/გავრცელება არ არის სწორი ისეთ საქმესა და სიტუაციაში, რომელშიც ასეთი გავრცელება/შეფარდება ვერ ამართლებს თვით ამ პროცესის არსს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სასამართლო კეთილსინდისიერად, საკუთარი სინდისის პატიოსნებისა და სამოსამართლეო პასუხისმგებლობის გამოძახილით, თავს გრძნობს იძულებულად, ამგვარად გაავრცელოს/შეუფარდოს.
- c) “b” პუნქტის თანმდევი შედეგი, თუმცა იგი ნამდვილად იმსახურებს ცალკე გამოყოფას, არის თეზისი, რომლის მიხედვით, რაც უფროა დიდია არსით ნაკარნახევი საჭიროება, რასაც გრძნობს სასამართლო, თვით სასამართლოს მიერ ასეთი არსის გრძნობის, ჭვრეტის გამო, მით უფრო დიდია ხერხელები და გასაძრომები, რომლებიც მართლზომიერად და სათანადოდ არის ხელმისაწვდომი პრეცედენტის ან პრეცედენტების გარდაქმნის,

მათთვის ფორმის შეცვლის პროცესში. ის, რაც როგორც „სათანადო“, ისე „მოსალოდნელ“ ქცევად მიიჩნევა ურთულეს საქმეში სამოსამართლეო ძალაუფლების ბოროტად გამოყენება და სამოსამართლეო უზურპაცია გახდებოდა, იგი ყოველდღიურ პრაქტიკაში საქმეთა ყოველდღიური ნაკადის აბსოლუტურ უმრავლესობაზე რომ გამოეყენებინათ. ყველა სასამართლო, რომელიც სასამართლოდ მოხსენიების ღირსია, ამას გრძნობს თხემით ტერფამდე, თითქოს აღნიშნული ჩაფესვილია და იმანენტურად ძევს პრეცედენტის ჩვენეულ სისტემაში. ისინი ამ გრძნობას თავიანთ საქმიანობაში აჩვენებენ. მომენტი, როდესაც ეს განსხვავება მოსჩანს, არის სწორედ ის მომენტი, როდესაც იგი მართლაც უნდა ჩანდეს: განსხვავებულ აზრთა ჭიდილსა და თეორიებში იმის შესახებ, თუ რა არის სიტუაციის არსი და რამდენად დიდია არსით ნაკარნახევი საჭიროება, აუცილებლობა რომელიმე კონკრეტულ სიტუაციაში.

ამ „არსის“ შესახებ ბოლო რამ დაგვრჩა სათქმელი.

არსებობს სიტუაციის სახეობის არსი, რომელიც უნდა გაიმიჯნოს სამართალწარმოების კონკრეტულ მხარეებს შორის არსებული კონკრეტული სადავო შემთხვევის არსისაგან. ფუმდამენტურად დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ ამ „არსის“ დასახელებული ასპექტებიდან სასამართლო რომელ მათგანზე უფრო ძლიერად რეაგირებს, რაც პრაქტიკაში უზარმაზარ განსხვავებას წარმოშობს. სასამართლოს მხრიდან რეაგირება, რაც, უპირველესად, მიემართება კონკრეტულ სადავო შემთხვევას, პირველ ყოვლისა, საშიშია, ვინაიდან კონკრეტული სადავო შემთხვევა შესაძლებელია სულაც არ იყოს ტიპური და ასევე, იმიტომაც არის საშიში, რომ, რთულია, ზოგადი არსი გამოაცალკევო იმ ადამიანების პიროვნებებისგან, რომლებიც ამ დავაში მონაწილეობენ და „იმ ემოციების, მიკერძოებებისა და გამოცდილებებისგან, რომლებიც მათ შემოაქვთ ასეთ დავაში თავიანთი პიროვნებით“. ასეთი რეაქცია მეორე მიზეზის გამოც არის საშიში, ვინაიდან ამ მიდგომას, საბოლოო ჯამში, მივყავართ სადავო შემთხვევის მზა რეცეპტის სახით გადანყვეტის აღმოჩენისკენ, რაც მოსამართლეთა გონებაში ყალიბდება ამგვარად: ამგვარი გადანყვეტილება მიღებულია „მხოლოდ საქმის მოცემული ფაქტობრივი გარემოებების ფარგლებში“ – ხოლო ამ უკანასკნელს მივყავართ გადანყვეტილების მიღების პროცესის რადიკალურად გართულებამდე, დაწყებული საქმეთა შორის „განსხვავებების“ აღმოჩენით, დამთავრებული მათი დახვეწა-შედუღება-რაფინირების მრავალფეროვან სპექტრამდე. აგრეთვე, ამ სიაში ღირსეულ ადგილს დაიკავეს ისეთი ანალოგიების დაუსრულებლად მოხმობის პრაქტიკა, რომელთა მოხმობის რელევანტურობა არ არის კარგად გამოკვლე-

ული და მოხმობილი ანალოგიების სამწუხარო გაფართოების მაგალითები მათი სადავო შემთხვევებზე გავრცელების გზით. სწორედ ამის თქმას ისახავს მიზნად გამონათქვამი: „რთული შემთხვევები ცუდ სამართალს ქმნის“.

მეორე მხრივ, თუ სწორედ სიტუაციის სახეობა დგას დღის წესრიგში, სადავო შემთხვევის მომწესრიგებელი წესი მოსამართლეთა არსენალში თავს იჩენს უფრო სიღრმისეული გამოკვლევის, მეცადინეობისა და შემოწმების შედეგად. წესები, მიზიდულობის კარნახით, იხრებიან გონივრული სიმარტივისკენ და იქმნებიან ფართო თვალსაზრისით. უფრო მეტიც, კონკრეტული საქმის იდიოსინკრატული დეტალები და მისი შესაძლო ემოციური ნაკლოვანებები ექვემდებარება სამოსამართლო შეფასების სწორედ იმ უფრო ფართო სურათს, რომელიც მოსამართლეს აძლევს სამართლიან შანსს, შემთხვევითი თანაგრძნობა არ აირიოს სამართლიანობაში, რომელიც გრძელვადიანი და ფართო მასშტაბიანია ყველასთვის. ამ შემთხვევაში კი მოსამართლეს უკეთესი შანსი აქვს, თავიდან აიცილოს ის ნეგატიური შედეგები, რომლებსაც სხვა გამონათქვამი მოასწავებს: „ცუდი სამართალი ქმნის რთულ შემთხვევებს“.

სასამართლო პრაქტიკის კუთხით, ვიმეორებ, ზემოხსენებულის გამოისობით, ყველამ კარგად უნდა ვუწყოდეთ იმ ფაქტის შესახებ, რომ ჩვენი უმაღლესი სასამართლოების დოქტრინული არსენალი და მიმდინარე პრაქტიკა მათ უტოვებს სამართლებრივ ლაფსუსებსა და ხვრელებში „გაძრომის“ რეალურ შესაძლებლობას, რის ფარგლებშიც **a)** ავინრობენ ან სულაც თავიდან ირიდებენ იმას, რაც დღევანდელი დღის ფონზე, წარსულში მიღებულ გადაწყვეტილებაში ჩარჩენილ სამწუხარო ფრაზებად ან სულაც ასეთ გადაწყვეტილებად მიიჩნევა; ან **b)** მეორე მხრივ, ისინი ამოირჩევენ, განავითარებენ და განავრცობენ კიდევ იმას, რაც დღევანდელი დღის ფონზე, წარსულში მიღებულ გადაწყვეტილებაში ჩარჩენილ სვებედნიერ ფრაზებად ან სულაც ასეთ გადაწყვეტილებად მიიჩნევა.

ვიმეორებ, სულელურია ასეთ სამართლებრივ ლაფსუსებსა და ხვრელებში „გაძრომის“ შესახებ იმის ფიქრი, თითქოს იგი „პრეცედენტისათვის ყურის იქედან მობმას გულისხმობდეს, რომელიც გადაწყვეტილების მიმღებს სურს“. თვით ეს ფრაზა, თავის თავში, დაშვებულად მიიჩნევს თეზისის არსებობას, რომელიც ასე არ არის და არც არასდროს ყოფილა. ეს ფრაზა, თავის თავში, დაშვებულად მიიჩნევს იმ თეზისის არსებობას, რომ იმ პრეცედენტში, რომელიც სასამართლოს სამართლებრივი ანალიზის საგანია, უკვე იმენანტურად იყო და არის რაღაც ერთადერთი და განუმეორებელი მნიშვნელობა. ჩვენი პრეცედენტული სასამართლო პრაქტიკის მთლიანი გამოცდილება უჩვენებს, რომ ეს დაშვება მცდარია. აღნიშნულის ნაცვლად, სწორედ სასამართლოებს ევალებათ მოიხმონ და გამოიყენონ პრეცედენტი, რათა სამართალი მუდმივად გახადონ ცოტათი

უკეთესი, გაასწორონ ძველი შეცდომები, აგრეთვე, რაღაც მოუხერხონ და ხელახლა შეასწორონ თავად შესწორების მცდელობათა მცდარი ან ნაკლოვანი პრაქტიკები – თუმცა ყოველთვის იმ საზღვრებში, რაც მკაცრადაა გავლებული არა მხოლოდ პრეცედენტის, არამედ, აგრეთვე, სამოსამართლეო თანამდებობისათვის შეფერისი ქცევის სწორი ტრადიციებით.

რაც ახლა საჭიროა დავინახოთ, არის ის, რომ ყველაფერი ზემოხსენებული პარალელურ ურთიერთობაშია და ირეკლავს კანონებს: 1. საკანონმდებლო ხელისუფლების ძალაუფლების გამო, რომელიც შეეხება როგორც პოლიტიკის, ისე გამოსაყენებელი ღონისძიებების შერჩევასა და განსაზღვრას; და 2. საჭიროების გამო, რომ საკანონმდებლო ორგანო ამ პროცესში იყენებდეს ენას, ენას, რომელიც ჩაფესვილია კონკრეტულ სიტყვებში და 3. სასამართლოების განგრძობადი და მუდმივი ვალდებულების გამო, განსაზღვრონ სიტუაციის ძირითადი არსი სამართალსა და მის ფარგლებში.

ისევე როგორც წარსულის სასამართლოები შესაძლებელია ყოფილიყვნენ როგორც მცოდნენი, ისე უმეცარნი, მათი გადანყვებილები ყოფილიყო როგორც ნათელი, ისე ბუნდოვანი და ისინი ყოფილიყვნენ როგორც ბრძენნი, ისე შლენი, ასევე შესაძლებელია ყოფილიყო საკანონმდებლო ორგანოც. და ისევე, როგორც წარსულის სასამართლოებს შესაძლებელია ჩვენი მთლიანი სამართლის მხოლოდ ერთი რომელიმე ნაწილი ეძებნათ და ეკვლიათ დროის კონკრეტული მონაკვეთის განმავლობაში, ასეთივე შესაძლებლობა არსებობს საკანონმდებლო ორგანოს შემთხვევაშიც.

თუმცა სასამართლო უნდა ილწოდეს, რათა ერთი მთლიანი არსი ამოიკითხოს ჩვენი სამართლიდან, როგორც ერთი მთლიანიდან. ფრანკის ფიგურა რომ გამოვიყენოთ,² მან ნებისმიერი კანონის მუსიკა უნდა განიხილოს ისე, თითქოს იგი საკანონმდებლო ორგანოს მიერ იყოს დაწერილი; ისე უნდა მიუდგეს პიესის ტექსტს, თითქოს ის საკანონმდებლო ორგანოს მიერ იყოს დაწერილი. თუმცა ამ მუსიკის დაკვრისა და მისი ჟღერადობის უამრავი გზა არსებობს, ამ პიესის თამაშის უამრავი გზაც და სასამართლოს ვალდებულებაა კარგად დაუკრას ეს მუსიკა ან ითამაშოს ეს პიესა, რაღა თქმა უნდა, სამართლის სისტემის სხვა მუსიკასთან ერთად ჰარმონიაში.

ამრიგად, საკანონმდებლო ნორმების განმარტების სფეროშიც არსებობს „სწორი“ და ეჭვშეუვალი წესები იმის შესახებ, „თუ როგორ უნდა განიმარტებოდეს“, რომლებიც მოსამართლეს ჟივილ-ხივილით მიუძღვის მრავალფეროვანი მიმართულებით.

² Frank, Words and Music: Some Remarks on Statutory Interpretation, 47 COL. L. REV. 1259 (1947).

აღნიშნული აუცილებლად ამგვარად უნდა იყოს იქამდე, ვიდრე სასამართლოები აღიარებენ, რომ როგორც მოცემულ შემთხვევაში, ისე პრეცედენტულ სასამართლო პრაქტიკაში, ნამდვილი გზამკვლევი არის არსი-ყველა-ჩვენთაგანისთვის. აღნიშნული აუცილებლად ამგვარად უნდა იყოს იმ ხნის განმავლობაში, სანამ ჩვენ და სასამართლოები თავს მოვიკატუნებთ, რომ ყოველთვის არსებობდა ერთადერთი და განუმეორებელი, შესაძლო სწორი პასუხი. იქამდე, ვიდრე ამ სულელურ ცრურწმენას დავთმობთ, აუცილებლად უნდა არსებობდეს ორმხრივად ურთიერთგამომრიცხავი სწორი წესების ჩამონათვალი იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა განიმარტებოდეს სამართლის ნორმები: ნებისმიერი ჩამონათვალი თავისუფლად ხელმისაწვდომია, იმის მიხედვით, რაც შესაძლოა ვალდებულების ან არსის ძალით იყოს მოთხოვნილი.

ამ მომენტამდე პრობლემა თავს იჩენს როგორც საკანონმდებლო ნორმების ინტერპრეტაციისას, ისე პრეცედენტული სასამართლო პრაქტიკიდან სამართლებრივი პრინციპების ამოკითხვისას: ტექნიკურად ხელმისაწვდომ სწორ პასუხთაგან რომელი *a)* უნდა შეირჩეს და *b)* რომელი შეირჩევა და რატომ?

და ყველაფერი ის, რაც ზემოთ ითქვა სასამართლოს ხასიათზე, სასამართლოს ტრადიციის ნიშან-თვისებებსა და ხასიათზე და საქმისა და სიტუაციის არსზე, მოცემულ შემთხვევაზეც თავისუფლად გავრცელდება.

ამრიგად, პრეცედენტული სასამართლო პრაქტიკის “Grand-Style”-ის ჟამს, კანონები განიმარტებოდა „თავისუფლად“ მათი მიზნის შესასრულებლად, რის ფარგლებშიც, სასამართლო, როგორც წესი, იზიარებდა საკანონმდებლო ორგანოს მიერ შერჩეულ პოლიტიკას და კანონების ამგვარად განმარტებით ხელს უწყობდა მის იმპლემენტაციას (სისხლის სამართლის კანონები და გარკვეული დოზით, საპროცესო ურთიერთობებთან დაკავშირებული კანონები, გამონაკლისებში შედიოდა). მაშინ, როდესაც ფორმალური პერიოდისას კანონთა მოქმედების არეალი, როგორც წესი, შეზღუდული და გადაჭარბებული არ იქნება იმის თქმა, რომ დასაჭურისებული იყო მათი ხისტი და პირდაპირი ნაკითხვით, თითქოს იგი დიდხნიანი ბრძოლის პოლიგონი იყო, ჯიუტ, გაჯიუტებულ და უთავბოლო სასამართლოსა და საკანონმდებლო ორგანოს შორის, რომელსაც ჰქონდა მხოლოდ სიტყვები, რითაც ამ სასამართლოს დაყოლიებას ცდილობდა. დღევანდელი მდგომარეობით სასამართლოები, ძირითადად, დადებითი განწყობით გამოირჩევიან საკანონმდებლო ორგანოს მიერ განსაზღვრული პოლიტიკური ტრაექტორიების მიმართ, თუმცა ისინი ამ პოლიტიკით დასახული მიზნების განხორციელების პროცესში გარკვეული დოზით მაინც მოისაკლისებენ ფორმალური პერიოდის დროინდელ ზუსტ ენაზე ჯიუტად მითითებით.

II

და ბოლოს, ერთი რამ, რაც უნდა აღინიშნოს:

თუ კანონის განმარტებას საერთოდ აზრი აქვს, იგი რაღაც ლოგიკას უნდა ექვემდებარებოდეს, იგი აუცილებლად უნდა განიმარტოს გარკვეული ნავარაუდევო მიზნის შუქზე. კანონი, რომელიც უბრალოდ წესს აცხადებს, მიზნის ან დანიშნულების გარეშე, სისულელეა.

უფრო მეტიც, თუ კანონი უნდა შეერწყას სამართლის მიმდინარე სისტემას, სწორედ სასამართლომ უნდა ითავოს ამ შერწყმის განხორციელება და აღნიშნულ პროცესში აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოს კანონში მოაზრებული პოლიტიკა – ან კიდევ, თავად ჩაანაცვლოს ასეთი პოლიტიკა პოლიტიკის მიხედვით ვერსიით. მაშასადამე, საბოლოო შედეგის შემოქმედებითად გარდაქმნა გარდაუვალია.

თუმცა კანონის პოლიტიკა შესაძლებელია არსებობდეს ორი რადიკალურად განსხვავებული სახით, რომელთაგანაც თითოეული, შედეგობრივი თვალსაზრისით, გარკვეულწილად შეზღუდულია საკანონმდებლო ორგანოს არჩევანით განსახორციელებელი ღონისძიებების შესახებ ან კანონის განსაზღვრულ ენობრივ ჩარჩოებში ჩამოყალიბებით. ერთი მხრივ, გვხვდება იდეები, რომლებიც გაცნობიერებულად კიაფობენ კანონპროექტის ავტორების, კომიტეტებისა და საკანონმდებლო ორგანოს გონებაში: კარგად ნაცნობი ბოროტება, რომელიც უნდა ამოიძიროს; კარგად ნაცნობი მიზანი, რომელიც უნდა მიიღწეს; ერთი მიდგომის კონკრეტული ხაზის ამორჩევის შესახებ გაკეთებული განზრახვი არჩევანი, ვიდრე მეორესი. მოცემულ შემთხვევაში „კანონმდებლის ნებაზე“ საუბარი გონივრულად რეალისტურია; კომიტეტის ანგარიშებს, საკანონმდებლო პოლემიკებს, თანამედროვე აზროვნების ისტორიულ ცნობიერებას ან კამპანიებს, რომლებიც მიუთითებენ ბოროტებასა და მიზანზე, შესაძლებელია, ჰქონდეთ გარკვეული მნიშვნელობა.

მაგრამ, მეორე მხრივ – და უფრო მზარდად იმ მოვლენის პროპორციულად, რომ კანონს „წლები ემატება“ – ამ კანონში გამოყენებული ენა მიმართულია ისეთი ფაქტობრივი გარემოებების მონესრიგებისაკენ, რის შესახებაც ერთმნიშვნელოვნად არ ყოფილა რაიმე ჩანაფიქრი ან განზრახვა მისი მიღებისას. მოცემულ შემთხვევაში ძიება, ამ პროცესის სათანადოდ აღქმის შემთხვევაში, საერთოდ არ მიემართება იმ არსს, რომელიც თავდაპირველად იყო მოაზრებული კანონმდებლის ნებით ამ კანონის მიღებისას, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, არსი, რომელიც თავდაპირველად, კანონის მიღებისას, მოიაზრებოდა, რომ მასში ყოფილიყო ჩადებული, არამედ ძიება მიემართება სწორედ იმ არსის განსაზღვრას, რომელიც შესაძლებელია გამობრძმედოს მისგან ახალი ფაქტო-

ბრივი გარემოებების შუქზე. ფართო მიზნებს, რა თქმა უნდა, ძალუძთ მიაღწიონ და გასცდნენ კიდევ იმ დეტალებს, რომლებიც ცნობილია, შესაძლებელია ყოფილიყო ცნობილი ან შეუძლებელია ცნობილი ყოფილიყო ამ კანონის მიღების მომენტისას. 1840 წლით დათარიღებული „საშიში იარაღების“ მომწესრიგებელი კანონი, შესაძლებელია მოიცავდეს ავტომატურ შაშხანებს, ცრემლსადენ გაზს ან ატომურ ბომბებს. „ტრანსპორტი“ 1840 წლით დათარიღებულ კანონში, შესაძლებელია, თანმიმდევრულად განიმარტოს იმგვარად, რომ მოიცავდეს ავტომობილს ან ჰიდროპლანებს, რომლებსაც არ გააჩნიათ ბორბლები. თუმცა, ყველაფერთან ერთად, ეს ძიება ჯეროვნად, ძირითადად და უპირველესად, არ ხდება თავდაპირველი ისტორიული ნების გამოკვლევის შუქზე. უპირველესად, იგი არსებობს იმის ძიების შუქზე, თუ რას შეიძლება ნიშნავდეს ან რა შეიძლება იყოს მოაზრებული ამ სიტყვებში, რათა გაამართლოს ვითარების არსი, შეუცნობლის შუქზე.

III

როდესაც საქმე ეხება შემოთავაზებული ინტერპრეტაციის სასამართლოში წარდგენას, არსებობს საყოველთაოდ მიღებული, კონვენციური ლექსიკონი. როგორც პრეცედენტულ სასამართლო პრაქტიკაში არსებული სამართლებრივი განაზრებების შესახებ არგუმენტირებისას, საყოველთაოდ მიღებული კონვენცია ჯერ კიდევ პირქუშად საჭიროებს პოლემიკას, თითქოს შესაძლებელია მხოლოდ ერთადერთი, სწორი და განუმოვრებელი პასუხი არსებობდეს. შესაბამისად, თითქმის ყველა სამართლებრივ საკითხთან დაკავშირებით, არსებობს ინტერპრეტაციის ორი საწინააღმდეგო წესი. ამ სტატიას ერთვის ამ წესების სისტემატიზებული კლასიფიკაცია. თითოეული იურიტი აუცილებლად უნდა იცნობდეს ყველა მათგანს: ისინი ჯერ კიდევ არგუმენტის აუცილებელ ინსტრუმენტებად გვევლინებიან. ამ საკითხთან დაკავშირებით, სულ მცირე, სერ ჯონ ფორტესკის დროიდან მოყოლებული, ზოგადი სურათი ყოველთვის ნათელი იყო იმ თვალისთვის, რომელსაც ამის დანახვა სურდა.

მარტივად რომ ითქვას, განმარტების ნებისმიერი წესით გათვალისწინებული სამართლებრივი შედეგის დასაყენებლად, მოხმობილი განმარტება აუცილებლად უნდა გასაღდეს, ძირითადად, ისეთი საშუალების გამოყენებით, რომელიც არ მოიაზრებს განმარტების კონკრეტული წესის გამოყენებაზე მითითებას: საქმის ფაქტობრივი გარემოებების არსის კარგად აღქმა და ასეთი არსის მიღწევისათვის ხელმისაწვდომი საკანონმდებლო ენიდან თავად ამ ენის გონივრული საშუალებების გამოყენებით მარტივად განმარტება.

განმარტების წესები

სამართლის ნორმის ინტერპრეტაცია ჯერ კიდევ დიპლომატიური ენით საუბრობს. ქვემოთ წარმოდგენილია მანევრირებისთვის განკუთვნილი ტექნიკური ჩარჩოს ზოგიერთი მაგალითი.

ტუზი	მაგრამ	ჯოკერი
1. კანონის განმარტება ვერ გასცდება მის ტექსტს. ³		1. კანონის მიზნის შესასრულებლად კანონის განმარტება შესაძლებელია გასცდეს მის ტექსტს. ⁴
2. იმ კანონთა მოქმედების ფარგლები, რომლებიც ცვლიან საერთო სამართალს, არ შეიძლება გაფართოვდეს განმარტების შედეგად. ⁵		2. ასეთი კანონები დაექვემდებარება ლიბერალურ განმარტებას, თუ მათი ბუნება დარღვეული უფლების აღდგენის საშუალების შემცველია. ⁶
3. სტატუტები უნდა განიმარტოს საერთო სამართლის შუქზე და სტატუტი, რომელიც ახდენს საერთო სამართლის წესის კოდიფიკაციას, უნდა განიმარტებოდეს საერთო სამართლის შესაბამისად. ⁷		3. საერთო სამართლის გამოყენება ჩანაცვლდება იმ კანონით, რომელიც შესაბამისობაში მოდის საერთო სამართალთან და როდესაც კანონი შემუშავებულია როგორც სამართლის იმ მთლიანი სფეროს გადამუშავებული ვერსია, რომელიც მოცემულ სფეროზე ვრცელდება, ეს კანონი გადანონის და უპირატესია საერთო სამართალთან მიმართებით. ⁸
4. როდესაც უცხო ქვეყნის კანონი, განმარტებული ამ ქვეყნის სასამართლოს მიერ, მიღებული იქნა კანონის სახით, მაშინ ამ ქვეყნის სასამართლოს მიერ გაკეთებული განმარტებაც გაზიარებულია. ⁹		4. ასეთი განმარტება შესაძლებელია უკუაგდოს სასამართლომ, როდესაც იგი წინააღმდეგობაში მოდის ამ კანონის ცხად მნიშვნელობასთან ან სადაც უცხო ქვეყნის სასამართლო გადანყვევტილებები არადაშკმაყოფილებელია დასაბუთების ნაწილში, ან როდესაც უცხო ქვეყნის სასამართლოს მიერ შემოთავაზებული ინტერპრეტაცია არ არის ჰარმონიაში

³ First National Bank v. DeBerriz, 87 W. Va. 477, 105 S.E. 900 (1921); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 388 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes, § 575 (1932).

⁴ Dooley v. Penn. R.R., 250 Fed. 142 (D. Minn. 1918); 59 C.J., Statutes § 57S (1932).

⁵ Devers v. City of Scranton, 308 Pa. 13, 161 Atl. 540 (1932); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 113 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 573 (2d ed. 1904); 25 R.C.L., Statutes § 281 (1919).

⁶ Becker v. Brown, 65 Neb. 264, 91 N.W. 178 (1902); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 113 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION 88 573-75 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 657 (1932).

⁷ Bandfield v. Bandfield, 117 Mich. 80, 75 N.W. 287 (1898); 25 R.C.L., Statutes § 280 (1919).

⁸ Hamilton v. Rathbone, 175 U.S. 414, 20 Sup. Ct. 155, 44 L. Ed. 219 (1899); State v. Lewis, 142 N.C. 626, 55 S.E. 600 (1906); 25 R.C.L., Statutes §§ 280, 289 (1919).

⁹ Freese v. Tripp, 70 Ill. 496 (1873); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS

		კანონის მიმღები სახელმწიფოს კანონთა სულისკვეთებასთან ან პოლიტიკასთან. ¹⁰
5. როდესაც სხვადასხვა შტატმა უკვე მიიღო ეს კანონი, იგი განიმა-რტება კანონის თავდაპირველად მიმღები (ე.წ. მშობელი) შტატის განმარტების შესაბამისად. ¹¹		5. როდესაც ამ კანონის სხვა შტატების მიერ შემუშავებული განმარტებები არაა ჰარმონიული, მაშინ ასეთი შეზღუდვა არ არსებობს. ¹²
6. კანონები <i>in pari materia</i> უნდა განიმარტოს სისტემურად, მთლიანობაში. ¹³		6. კანონი არ არის <i>in pari materia</i> , თუ მისი მოქმედების ფარგლები და მიზანი განსხვა-ვებულია ან როდესაც საკანონმდებლო სტრუქტურა, რომლითაც ხდება წარსულში მიღებული კანონების ზოგადი მიზნიდან ან დიზაინიდან გადახვევა, აშკარაა. ¹⁴
7. კანონი, რომელიც აწესებს პასუ-ხისმგებლობას ან განსაზღვრავს ჩამორთმევას, ან ახალ პასუხისმგებ-ლობას ან შეზღუდვა-აკრძალვას, ან ქმნის სასამართლოში მიმართვის უფლებას, არ განიმარტება იმგვა-რად, რომ მას ასეთი განმარტების შედეგად უკუძალა მიენიჭოს. ¹⁵		7. უფლების დაცვის ქმედითი საშუალების დამდგენი კანონები უნდა განიმარტოს ლიბერალურად და თუ მისი უკუძალით განმარტება განამტკიცებს სამართლიანობის მიზნებს, ისინი ამგვარად უნდა განიმარტოს. ¹⁶
8. როდესაც საკანონმდებლო სტრუქტურა და კანონის მიზანი განსაკუთრებით არის განსა-ზღვრული, ინტერპრეტაციისთვის სივრცე აღარ რჩება. ¹⁷		8. სასამართლოები უფლებამოსილნი არიან გამოიკვლიონ კანონის ნამდვილი, ქეშმარიტი მიზანი, რომელიც განსხვავდება ამ კანონის წარმოსახვითი მიზნისგან. ¹⁸

§ 176 (2d ed. 1911); 59 C.J., Statutes, §§ 614, 627 (1932); 25 R.C.L., Statutes § 294 (1919)

¹⁰ Bowers v. Smith, 111 Mo. 45, 20 S.W. 101 (1892); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 176 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 404 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 628 (1932).

¹¹ Burnside v. Wand, 170 Mo. 531, 71 S.W. 337 (1902).

¹² State v. Campbell, 73 Kan. 688, 85 Pac. 784 (1906)

¹³ Milner v. Gibson, 249 Ky. 594, 61 S.W.2d 273 (1933); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 104 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION §§ 443-48 (2d ed. 1904); 25 R.C.L., Statutes § 285 (1919).

¹⁴ Wheelock v. Myers, 64 Kan. 47, 67 Pac. 632 (1902); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 104 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 449 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 620 (1932).

¹⁵ Keeley v. Great Northern Ry., 139 Wis. 448, 121 N.W. 167 (1909); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 119 (2d ed. 1911).

¹⁶ Falls v. Key, 278 S.W. 893 (Tex. Civ. App. 1925); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 120 (2d ed. 1911).

¹⁷ Federoff v. Birks Bros., 75 Cal. App. 345, 242 Pac. 885 (1925); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 358 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 570 (1932).

¹⁸ Coulter v. Pool, 187 Cal. 181, 201 Pac. 120 (1921); 59 C.J., Statutes § 570 (1932).

9. განმარტების დეფინიციები და წესები, რომლებიც მოცემულია ამ კანონის ინტერპრეტაციის საკითხების მომწესრიგებელ ნორმაში, თვით ამ კანონის ნაწილია და მას მხოლოდ ძალა აქვს. ¹⁹		9. განმარტების დეფინიციები და წესები, რომლებიც მოცემულია ამ კანონში, ინტერპრეტაციის გამოყენებით არ გავრცელდება მათი მოქმედების აუცილებელი ფარგლების მიღმა და მათი განმარტება არ მოხდება იმგვარად, რომ ამით ხელყოფილი იქნეს ამ კანონში სხვაგვარად გაცხადებული საკანონმდებლო მიზანი. ²⁰
10. საკანონმდებლო ნორმა, რომელიც საჭიროებს ლიბერალურ განმარტებას, არ ნიშნავს ამ კანონის ერთმნიშვნელოვანი მოთხოვნების უგულებელყოფას. ²¹		10. როდესაც განმარტების წესი მოცემულია თავად სტატუტში, ეს წესი უნდა გავრცელდეს. ²²
11. კანონის სათაური არ განსაზღვრავს მნიშვნელობას; პრეამბულები არ აფართოებს კანონის მოქმედების ფარგლებს; საკანონმდებლო ნორმების სათაურები არ ცვლიან ენას. ²³		11. კანონის სათაური შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს გზამკვლევად, როდესაც არსებობს ეჭვი ან ბუნდოვანება მის ძირითად ნაწილში; პრეამბულები შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს რაციონალურობის განსაზღვრისა და ამრიგად, კანონში გამოყენებული ტერმინების სწორად განმარტების მიზნით; საკანონმდებლო ნორმების სათაურები შესაძლებელია განხილული და გამოკვლეული იქნეს თვით ამ კანონის ნაწილად. ²⁴
12. თუ კანონში გამოყენებული ენა ცხადი და ერთმნიშვნელოვანია, მაშინ იგი ამ ენის მიხედვით უნდა განიმარტოს. ²⁵		12. არა მაშინ, როდესაც პირდაპირი ენის მიხედვით განმარტება მივიწყებთ აბსურდულ ან უბედურ შედეგებამდე ან ძირს გამოუთხრის ამ კანონის ცხად მიზანს. ²⁶

¹⁹ Smith v. State, 28 Ind. 321 (1867); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 89 (2d ed. 1911); 59 C.J., Statutes § 567 (1932).

²⁰ In re Bissell, 245 App. Div. 395, 282 N.Y. Supp. 983 (4th Dep't 1935); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 89 (2d ed. 1911); 59 C.J., Statutes § 566 (1932).

²¹ Los Angeles County v. Payne, 82 Cal. App. 210, 255 Pac. 281 (1927); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 360 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 567 (1932).

²² State ex rel. Triay v. Burr, 79 Fla. 290, 84 So. 61 (1920); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 360 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 567 (1932).

²³ Westbrook v. McDonald, 184 Ark. 740, 44 S.W. 2d 331 (1931); Huntworth v. Tanner, 87 Wash. 670, 152 Pac. 523 (1915); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS §§ 83-85 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION §§ 339-42Z (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 599 (1932); 25 R.C.L., Statutes §§ 266-267 (1919).

²⁴ Brown v. Robinson, 275 Mass. 55, 175 N.E. 269 (1931); Gulley v. Jackson, 165 Miss. 103, 145 So. 905 (1933); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS; §§ 83-85 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION §§ 339-42 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes §§ 598-99 (1932); 25 R.C.L., Statutes §§ 266, 267 (1919).

²⁵ Newhall v. Sanger, 92 U.S. 761, 23 L. Ed. 769 (1875); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 51 (2d ed. 1911); 59 C.J., Statutes § 569 (1932); 25 R.C.L., Statutes §§ 213, 225 (1919).

²⁶ Clark v. Murray, 141 Kan. 533, 41 P.2d 1042 (1935); SUTHERLAND, STATUTORY

13. სიტყვები ან ფრაზები, რომლებიც განიმარტა სასამართლოს მიერ მათი კანონის სახის მიღებამდე, უნდა იქნეს გაგებული ამ განმარტების მიხედვით. ²⁷		13. მაგრამ არა მაშინ, როდესაც კანონი ცხადად მოითხოვს იმას, რომ ისინი განსხვავებული მნიშვნელობით განიმარტოს. ²⁸
14. კანონის მიღების შემდეგ სასამართლო გადაწყვეტილება, რომლითაც განიმარტა კონკრეტული ტერმინები და ფრაზები, განსაზღვრავს სამართლის ნორმის მნიშვნელობას. ²⁹		14. აღმასრულებელი ორგანოს წარმომადგენელთა პრაქტიკული განმარტებები მართებული მნიშვნელობის წონადი მტკიცებულებაა. ³⁰
15. სიტყვები უნდა განიმარტოს მათი ჩვეულებრივი მნიშვნელობის შესაბამისად, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც საქმე ეხება ტექნიკურ ტერმინებს ან იმ სიტყვებს, რომლებსაც ცალკეულ სფეროებში აქვთ სპეციფიკური მნიშვნელობა. ³¹		15. ჩვეულებრივ, ყოფითი გამოყენების ტერმინებს შესაძლებელია ჰქონდეთ ტექნიკური მნიშვნელობა და ტექნიკურ სიტყვებს შესაძლებელია ჰქონდეთ ჩვეულებრივი, ყოფითი გამოყენების ტერმინების მნიშვნელობა და ისინი ამგვარად უნდა განიმარტოს, რათა შესაბამისობაში მოვიდეს კანონმდებლის ცხად ნებასთან ან იმისათვის, რომ კანონი გახადოს ქმედითი. ³²
16. თითოეული სიტყვა ან დათქმა აუცილებლად უნდა გაითვალისწინონ სამართლის ნორმის განმარტებისას. ³³		16. თუ ეს სიტყვა ან დათქმა დაუფიქრებლად, შესაბამისი განზრახვის გარეშე ჩართული კანონში ან შეუთავსებელია მთლიანად კანონთან ან მის დარჩენილ ნაწილთან, ისინი შესაძლებელია უგულებელყოფილი იქნეს როგორც კანონთან კავშირის არმქონე ჩანართები. ³⁴

CONSTRUCTION § 363 (2d ed. 1904); 59 C.J., *Statutes* § 573 (1932); 25 R.C.L., *Statutes*, §§ 214, 257 (1919).

²⁷ Scholze v. Sholze, 2 Tenn. App. 80 (M.S. 1925); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 65 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 363 (2d ed. 1904).

²⁸ Dixon v. Robbins, 246 N.Y. 169, 158 N.E. 63 (1927); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 65 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 363 (2d ed. 1904).

²⁹ Eau Claire National Bank v. Benson, 106 Wis. 624, 82 N.W. 604 (1900); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 93 (2d ed. 1911).

³⁰ State ex rel. Bashford v. Frear, 138 Wis. 536, 120 N.W. 216 (1909); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 94 (2d ed. 1911); 25 R.C.L., *Statutes* § 274 (1919).

³¹ Hawley Coal Co. v. Bruce, 252 Ky. 455, 67 S.W.2d 703 (1934); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 63 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION, §§ 390, 393 (2d ed. 1904); 59 C.J., *Statutes*, §§ 577, 578 (1932).

³² Robinson v. Varnell, 16 Tex. 382 (1856); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 63 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 395 (2d ed. 1904); 59 C.J., *Statutes* §§ 577, 578 (1932).

³³ In re Terry's Estate, 218 N.Y. 218, 112 N.E. 931 (1916); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 60 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 380 (2d ed. 1904).

³⁴ United States v. York, 131 Fed. 323 (C.C.S.D.N.Y. 1904); BLACK, CONSTRUCTION

17. პრეზუმირებულია, რომ იგივე ენა, რომელიც განმეორებითადაა გამოყენებული კანონში იმავე კონტექსტში, ატარებს იმავე მნიშვნელობას კანონის დანარჩენ ნაწილშიც. ³⁵		17. ეს პრეზუმფცია გაქარწყლებულად ჩაითვლება, როდესაც აუცილებელია განსხვავებული მნიშვნელობის მიკუთვნება კანონის თანმიმდევრულობის უზრუნველყოფის მიზნით. ³⁶
18. სიტყვები უნდა განიმარტოს კანონში მათი განლაგების შესაბამისი გრამატიკული მნიშვნელობის მიხედვით. ³⁷		18. გრამატიკის წესები უგულებელყოფილი იქნება, სადაც მათი მკაცრად გათვალისწინება კანონის მიზანს შელახავს. ³⁸
19. გამონაკლისები, რომლებიც კანონში არაა ჩართული, არ შეიძლება განმარტების გზით განისაზღვროს. ³⁹		19. კანონში გამოყენებული სიტყვები მხოლოდ მისი „ნაჭუჭია“. ნებისმიერი რამ, რაც კანონის არსშია, თვით ამ კანონის შემადგენელი ნაწილია. ⁴⁰
20. ერთი რალაციის გამოხატვა მეორეს გამოორიცხავს. ⁴¹		20. ენას ჩვეულებრივად შეუძლია თავის თავში მოიცვას ძალიან ბევრი განსხვავებული შემთხვევა, მაშინ, როდესაც ამ ენის გამოყენებით მხოლოდ ზოგიერთი მათგანია პირდაპირ მოხსენიებული მაგალითის სახით. ⁴²
21. ზოგადი ტერმინები უნდა განიმარტოს განზოგადებულად. ⁴³		21. ისინი შესაძლებელია შეიზღუდოს კონკრეტული ტერმინებით, რომლებთანაც ეს ზოგადი ტერმინები კავშირშია ან შეიზღუდოს კანონის მოქმედების ფარგლებით და მიზნით. ⁴⁴

AND INTERPRETATION OF LAWS § 60 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION §§ 384 (2d ed. 1904).

³⁵ Harris v. Commonwealth, 142 Va. 620, 128 S.E. 578 (1925); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 55 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 408 (2d ed. 1904).

³⁶ State v. Knowles, 90 Md. 646, 45 Atl. 877 (1900); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 53 (2d ed. 1911).

³⁷ Harris v. Commonwealth, 142 Va. 620, 128 S.E. 578 (1925); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 55 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 408 (2d ed. 1904)

³⁸ Fisher v. Connard, 100 Pa. 63 (1882); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 55 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 409 (2d ed. 1904).

³⁹ Lima v. Cemetery Ass'n, 42 Ohio St. 128 (1884); 25 R.C.L., Statutes § 230 (1919).

⁴⁰ Flynn v. Prudential Ins. Co., 207 N.Y. 315, 100 N.E. 794 (1913); 59 C.J., Statutes § 573 (1932).

⁴¹ Detroit v. Redford Twp., 253 Mich. 453, 235 N.W. 217 (1931); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 72 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION §§ 491-94 (2d ed. 1904).

⁴² Springer v. Philippine Islands, 277 U.S. 189, 48 Sup. Ct. 480, 72 L. Ed. 845 (1928); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 72 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 495 (2d ed. 1904).

⁴³ De Witt v. San Francisco, 2 Cal. 289 (1852); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 68 (2d ed. 1911); 59 C.J., Statutes § 580 (1932).

⁴⁴ People ex rel. Krause v. Harrison, 191 Ill. 257, 61 N.E. 99 (1901); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 69 (1911); SUTHERLAND, STATUTORY

22. განმარტების ზოგადი წესია, რომ როდესაც გარკვეულ ჩამონათვალს თან სდევს ზოგადი სიტყვები, ისინი უნდა განიმარტოს იმგვარად, რომ გავრცელდეს მხოლოდ იმავე ზოგადი სახეობის ან სპეციალურად მოხსენიებული კლასის ობიექტებსა და სუბიექტებზე (<i>ejusdem generis</i>). ⁴⁵		22. ზოგადი სიტყვები აუცილებლად უნდა მიემართებოდეს რაღაცას. დამატებით, <i>ejusdem generis</i> მხოლოდ დამხმარე ხელსაწყოა მნიშვნელობის საპოვნელად და მისი გამოყენებით არ არის გამართლებული კანონის მოქმედების არეალის იმაზე უფრო შეზღუდული ფარგლების განსაზღვრა, ვიდრე ეს კანონმდებლის ნებით არის განზრახული. ⁴⁶
23. მაკვალიფიცირებული ან შემზღუდველი სიტყვები ან დათქმები მიემართება იმ ჩანაწერს, რომელიც მისი მომდევნოს წინამორბედია. ⁴⁷		23. თუმცა არა მაშინ, როდესაც კანონის ცხადი არსი და მნიშვნელობა სხვაგვარად განმარტებას მოითხოვს. ⁴⁸
24. პუნქტუაცია განსაზღვრავს მნიშვნელობას როდესაც კანონი ღიაა ხელმისაწვდომი ორი განსხვავებული განმარტებისთვის. ⁴⁹		24. პუნქტუაციის ნიშნები ვერ გააკონტროლებს ენის ჩვეულებრივ და ცხად მნიშვნელობას. ⁵⁰
25. დაშვებულად უნდა იქნეს მიჩნეული, რომ კანონის ენა შერჩეული იყო გრამატიკული გამართულობისთვის ჯეროვანი პატივისცემის მიგებით და იგი არ არის ურთიერთშენაცვლებადი უბრალო ვარაუდის საფუძველზე. ⁵¹		25. „და“ ან „ან“ შესაძლებელია განიმარტოს ურთიერთშენაცვლებით ნებისმიერ დროს, როდესაც ასეთი ცვლილება აუცილებელია კანონის არსის ან მიზნის გასამართლებლად. ⁵²

CONSTRUCTION § 347 (2d ed. 1904).

⁴⁵ Hull Hospital v. Wheeler, 216 Iowa 1394, 250 N.W. 637 (1933); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 71 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION §§ 422-34 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 581 (1932); 25 R.C.L., Statutes § 240 (1919).

⁴⁶ Texas v. United States, 292 U.S. 522, 54 Sup. Ct. 819, 78 L. Ed. 1402 (1934); Grosjean v. American Paint Works, 160 So. 449 (La. App. 1935); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 71 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION, §§ 437-41 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 581 (1932); 25 R.C.L., Statutes § 240 (1919).

⁴⁷ Dunn v. Bryan, 77 Utah 604, 299 Pac. 253 (1931); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 73 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION §§ 420, 421 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 583 (1932).

⁴⁸ Myer v. Ada County, 50 Idaho 39, 293 Pac. 322 (1930); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 73 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION §§ 420, 421 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 583 (1932).

⁴⁹ United States v. Marshall Field & Co., 18 C.C.P.A. 228 (1930); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 88 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 361 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 590 (1932).

⁵⁰ State v. Baird, 36 Ariz. 531, 288 Pac. 1 (1930); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 87 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 361 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 590 (1932).

⁵¹ Hines v. Mills, 187 Ark. 465, 60 S.W.2d 181 (1933); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 75 (2d ed. 1911).

⁵² Fulghum v. Bleakley, 177 S.C. 286, 181 S.E. 30 (1935); SUTHERLAND, STATUTORY

26. დისპოზიციურ და იმპერატიულ ტერმინებს შორის არსებობს განსხვავება. ⁵³		26. სიტყვები, რომლებიც განასახიერებენ დისპოზიციურ ჩანაწერებს, შესაძლებელია განიმარტოს იმპერატიული სახით და სიტყვები, რომლებიც გადმოსცემენ იმპერატიულ ჩანაწერებს, შესაძლებელია განიმარტოს დისპოზიციური სახით, როდესაც ასეთი განმარტების აუცილებლობა განპირობებულია კანონმდებლის ცხადი ნებით ან საზოგადოების უფლებებით. ⁵⁴
27. პირობა ახდენს იმ საკანონმდებლო დათქმის კვალიფიკაციას, რომელიც მისი ყველაზე ახლომდებარე წინამორბედი. ⁵⁵		27. თუმცა შესაძლებელია ნათლად არსებობდეს კანონმდებლის ნება იმის შესახებ, რომ მას მოქმედების უფრო ფართო ფარგლები ჰქონდეს. ⁵⁶
28. როდესაც კანონის მიღების მიზნის შესახებ გაკეთებული დათქმა ზოგადია, შემდგომი პირობა ვინროდ უნდა განიმარტოს. ⁵⁷		28. თუმცა არა მაშინ, როდესაც აუცილებელია ასეთი პირობა გავრცელდეს ისეთ სუბიექტებსა და შემთხვევებზე, რომლებიც მისი არსით დაცულ სფეროში ექცევიან. ⁵⁸

CONSTRUCTION § 397 (2d ed. 1904); 25 R.C.L., Statutes § 226 (1919).

⁵³ Koch & Dryfus v. Bridges, 45 Miss. 247 (1871); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 150 (2d ed. 1911).

⁵⁴ Jennings v. Suggs, 180 Ga. 141, 178 S.E. 282 (1935); Ewing v. Union Central Bank, 254 Ky. 623, 72 S.W.2d 4 (1934); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 151 (2d ed. 1911); 59 C.J., Statutes § 631 (1932).

⁵⁵ State ex rel. Higgs v. Summers, 118 Neb. 189, 223 N.W. 957 (1929); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 130 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 352 (2d ed. 1904); 59 C.J., Statutes § 640 (1932).

⁵⁶ Reuter v. San Mateo County, 220 Cal. 314, 30 P.2d 417 (1934); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 130 (2d ed. 1911).

⁵⁷ Montgomery v. Martin, 294 Pa. 25, 143 Atl. 505 (1928); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 131 (2d ed. 1911); SUTHERLAND, STATUTORY CONSTRUCTION § 322 (2d ed. 1904).

⁵⁸ Forscht v. Green, 53 Pa. 138 (1866); BLACK, CONSTRUCTION AND INTERPRETATION OF LAWS § 131 (2d ed. 1911).